Sprawdzian ze starożytności (język polski)

Grupa A

Epoka w literaturze polskiej, lata ok. VIII w. p.n.e. – 476 n.e.

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 24

10 zadań, 24 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Która z trzech jedności oznacza, że akcja powinna trwać nie dłużej niż jeden dzień?

(A) Jedność miejsca
(B) Jedność stylu
(C) Jedność akcji
(D) Jedność czasu

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

W jaki sposób Herakles pokonał hydrę lernejską?

(A) wypalał rany po uciętych głowach, a nieśmiertelną głowę zakopał i przywalił głazem
(B) udusił ją gołymi rękami w jej jamie, tak jak wcześniej lwa z Nemei
(C) wystraszył ją spiżowymi grzechotkami, a potem zastrzelił z łuku
(D) skierował na jej bagniska nurt rzeki, który ją utopił

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–3 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących opowieści z Księgi Rodzaju.

1. Zapytany przez Boga o Abla Kain przyznał się, że zabił brata.	**P**	**F**
2. Żona Lota zginęła, bo nie chciała opuścić Sodomy i została w mieście.	**P**	**F**
3. Na Sodomę i Gomorę Bóg zesłał potop, który zatopił oba miasta.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 4. (0–3 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących tarczy Achillesa (księga XVIII).

1. Na tarczy są dwa miasta: w jednym odbywa się wesele i sąd, drugie jest oblegane przez wojska.	**P**	**F**
2. Tarczę i nową zbroję wykuła dla Achillesa Pallada Atena.	**P**	**F**
3. Na tarczy przedstawiono ziemię, niebo, ocean, słońce, księżyc i gwiazdozbiory.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 5. (0–5 pkt)

Dopasuj istotę lub miejsce do niebezpieczeństwa, jakie zagraża żeglarzom.

1. Syreny	…	A. sześciogłowy potwór porywający ludzi z pokładu
2. Skylla	…	B. czarodziejka przemieniająca gości w zwierzęta
3. Charybda	…	C. wir, który trzy razy dziennie wciąga morze
4. Polyfem	…	D. śpiew, który zwabia żeglarzy na zgubę
5. Kirke	…	E. olbrzym pożerający przybyszów w swojej jaskini

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–3 pkt)

Uzupełnij zdania. Łacińska nazwa stycznia — Januarius — pochodzi od imienia boga (1) _____, opiekuna drzwi i bram. Imię syna Heliosa, który nie zapanował nad wozem słońca, przetrwało w nazwie lekkiego powozu — (2) _____. Od czasu, gdy wykąpał się w niej król Midas, w rzece (3) _____ znajdowano złoto.

(1) do wyboru: Merkurego / Marsa / Janusa / Jowisza
(2) do wyboru: bryczka / landau / faeton / kabriolet
(3) do wyboru: Acheron / Paktolos / Lete / Styks

Zadanie 7. (0–2 pkt)

> „A Palladzie Achilles mówi prędkonogi:" / „A na to modrooka Pallada tak rzecze:" / „Że im służył tak grzecznie Hefajst krzywonogi."

Nazwij środek stylistyczny wyróżniony w przytoczonych wersach i wyjaśnij jego funkcję w eposie.

Zadanie 8. (0–2 pkt)

> Dedal przed lotem rzekł do syna: „Pamiętaj, synu, żebyś zawsze latał środkiem, między morzem a niebem". (J. Parandowski, „Mitologia")

Wyjaśnij, przed czym Dedal przestrzegał syna, i zinterpretuj jego radę jako przesłanie wykraczające poza technikę lotu.

Zadanie 9. (0–2 pkt)

Na podstawie opowieści o potopie z „Mitologii" wyjaśnij, jak Deukalion odczytał polecenie wyroczni, by rzucać poza siebie kości matki, i co z tego wynikło.

Zadanie 10. (0–2 pkt)

> Fragment: „Tobie żal krzewu, którego nie uprawiałeś i nie wyhodowałeś, który w nocy wyrósł i w nocy zginął. A czyż Ja nie powinienem mieć litości nad Niniwą, wielkim miastem […]?”

Wyjaśnij, czego Bóg chce nauczyć Jonasza za pomocą krzewu, który wyrósł i usechł (Jon 4). Odwołaj się do zakończenia księgi.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/starozytnosc

Sprawdzian ze starożytności (język polski)

Grupa B

Epoka w literaturze polskiej, lata ok. VIII w. p.n.e. – 476 n.e.

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 24

10 zadań, 24 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Która postać mitologiczna jest zwiastunką nieszczęść?

(A) Pandora
(B) Kasandra
(C) Penelopa
(D) Niobe

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Kto prowadzi dialog z chórem w imieniu całej grupy?

(A) Deuteragonista
(B) Protagonista
(C) Koryfej
(D) Herold

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–3 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących przypowieści o synu marnotrawnym (Łk 15).

1. Gdy nastał głód, młodszy syn pasł świnie na polach jednego z obywateli obcej krainy.	**P**	**F**
2. Na ucztę z okazji powrotu syna ojciec kazał zabić koźlę.	**P**	**F**
3. Starszy syn od razu wszedł na ucztę, ciesząc się z powrotu brata.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 4. (0–3 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących księgi I „Iliady".

1. Chryzeidę do ojca odwozi okręt, którego wodzem jest Diomedes.	**P**	**F**
2. Po utracie branki Achilles natychmiast odpływa ze swoimi wojskami do Ftyi.	**P**	**F**
3. Achilles odmawia wydania Bryzeidy i przegania posłańców Agamemnona.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 5. (0–5 pkt)

Dopasuj wypowiedź do postaci, która ją wygłasza.

1. „Zawsze ty, widzę, jesteś nieszczęścia prorokiem"	...	A. Helena
2. „Bracie tej, co was gubi, co zbrodnią zhańbiona!"	...	B. Andromacha
3. „Tyś mi ojcem, tyś matką, kochany Hektorze,"	...	C. Achilles
4. „Nie pchniesz z tyłu Hektora, który prosto wpada;"	...	D. Hektor
5. „Nigdy ja nie zapomnę tak miłego człeka,"	...	E. Agamemnon

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–3 pkt)

Uzupełnij luki.

Błogosławieni (1) _____ w duchu, albowiem do nich należy królestwo (2) _____. Błogosławieni, którzy się smucą, albowiem oni będą pocieszeni. Błogosławieni (3) _____, albowiem oni na własność posiądą ziemię.

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, jaką rolę w „Odysei" Homera odgrywa wierność Penelopy podczas dwudziestoletniej nieobecności męża.

Zadanie 8. (0–2 pkt)

> Fragment: „Bóg mnie wysłał przed wami, aby wam zapewnić potomstwo na ziemi i abyście przeżyli dzięki wielkiemu wybawieniu. Zatem nie wyście mnie tu posłali, lecz Bóg, który też uczynił mnie doradcą faraona"

Wyjaśnij, jak Józef w rozmowie z braćmi (Rdz 45) interpretuje to, że sprzedali go do Egiptu, i jaką postawę wobec nich przyjmuje.

Zadanie 9. (0–2 pkt)

> Mężczyzna odpowiedział: „Niewiasta, którą postawiłeś przy mnie, dała mi owoc z tego drzewa i zjadłem". […] Niewiasta odpowiedziała: „Wąż mnie zwiódł i zjadłam". (Rdz 3)

Przeczytaj fragment rozmowy Boga z ludźmi po zjedzeniu owocu. Wyjaśnij, jaki mechanizm zachowania ukazuje ten dialog i co mówi on o naturze człowieka.

Zadanie 10. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, na czym polega reinterpretacja mitu o Minotaurze w utworze Zbigniewa Herberta „Historia Minotaura".

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/starozytnosc

Sprawdzian ze starożytności (język polski)

Grupa A

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **A**

3. (3 pkt) **1. F; 2. F; 3. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (3 pkt) **1. P; 2. F; 3. P** — po 1 pkt za zdanie

5. (5 pkt) **1–D, 2–A, 3–C, 4–E, 5–B** — po 1 pkt za parę

6. (3 pkt) **(1) Janusa; (2) faeton; (3) Paktolos** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: To epitety stałe: Achilles jest „prędkonogi", Pallada „modrooka", Hefajst „krzywonogi". Takie określenia powtarzają się przy tych samych postaciach i wskazują ich najważniejszą cechę, dzięki czemu łatwo je rozpoznać. Nadają też tekstowi podniosły ton i rytm, ułatwiając recytację.
Punktacja: Nazwa: epitet stały (homerycki) — np. „prędkonogi", „modrooka", „krzywonogi" (1 pkt) + funkcja: stale przypisana cecha charakteryzuje postać i ułatwia jej rozpoznanie, nadaje stylowi podniosłość i rytm pieśni recytowanej z pamięci (1 pkt). Maks. 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Dedal zrobił skrzydła z piór sklejonych woskiem i ostrzegł Ikara, że jeśli poleci za wysoko, słońce roztopi wosk, a jeśli za nisko — pióra nasiąkną wodą. Trzeba więc trzymać się środka. Rada ojca to przesłanie o umiarze: bezpieczna jest droga pośrodku, między skrajnościami. Ikar, zachwycony lotem, wzbijał się coraz wyżej, wosk stopniał i chłopiec zginął — zgubił go brak umiaru.
Punktacja: Przestroga: za wysoko — żar słońca roztopi wosk spajający skrzydła; za nisko — wilgoć wody nasiąknie pióra (1 pkt). Interpretacja: zasada umiaru, złotego środka; Ikar, uniesiony zachwytem, zapomniał o przestrodze i zginął — kara za brak umiaru i młodzieńczą brawurę (1 pkt).

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Pyrra oburzyła się, bo rozrzucanie szczątków rodziców uznała za niegodne. Deukalion zrozumiał, że bóstwo nie może doradzać złych uczynków: wspólną matką wszystkiego, co żyje, jest ziemia, a jej kośćmi są kamienie. Oboje z zasłoniętymi twarzami rzucali więc kamienie za siebie — z tych, które rzucił Deukalion, powstawali mężczyźni, z rzuconych przez Pyrrę kobiety. Tak ziemia na nowo się zaludniła.
Punktacja: Wyjaśnienie interpretacji: wspólną matką wszystkiego, co żyje, jest ziemia, a jej kośćmi — kamienie (1 pkt). Skutek: z kamieni rzucanych przez Deukaliona powstali mężczyźni, z rzucanych przez Pyrrę — kobiety; ród ludzki odrodził się (1 pkt).

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Jonasz jest rozgniewany, że Bóg nie zniszczył Niniwy po jej nawróceniu, a jednocześnie rozpacza po krzewie, który chronił go przed słońcem. Bóg wykorzystuje to jako argument: prorokowi żal rośliny, której nie hodował i która żyła jedną noc, a Bóg miałby nie żałować wielkiego miasta pełnego ludzi? Krzew uczy, że Boże miłosierdzie obejmuje wszystkich, nawet wrogów Izraela, a człowiek nie powinien go ograniczać.
Punktacja: 1 pkt – wyjaśnienie, że Jonasz gniewa się, bo Bóg oszczędził Niniwę, a zarazem żałuje krzewu, który dawał mu cień. 1 pkt – sformułowanie nauki: skoro człowiekowi żal rośliny, której nie stworzył, tym bardziej Bóg ma prawo litować się nad ludźmi, także nad obcymi i grzesznikami; Boże miłosierdzie jest szersze niż ludzkie poczucie sprawiedliwości.

Grupa B

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **C**

3. (3 pkt) **1. P; 2. F; 3. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (3 pkt) **1. F; 2. F; 3. F** — po 1 pkt za zdanie

5. (5 pkt) **1–E, 2–A, 3–B, 4–D, 5–C** — po 1 pkt za parę

6. (3 pkt) **(1) ubodzy; (2) niebieskie; (3) cisi** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Podczas dwudziestoletniej nieobecności Odyseusza Penelopa odpiera zaloty natrętnych zalotników, stosując podstęp — obiecuje wybrać nowego męża, gdy skończy tkać całun dla teścia, po czym co noc pruje utkaną w dzień część materiału. Jej wierność i wytrwałość stanowią dopełnienie heroizmu samego Odyseusza — w antycznej kulturze Penelopa stała się wzorem cnoty małżeńskiej, rozumu i lojalności, równie istotnym dla przesłania eposu jak przygody jej męża.
Punktacja: Wskazanie sytuacji — Penelopa odpiera zaloty licznych zalotników, stosując podstęp z tkaniem całunu (1 pkt) + wskazanie znaczenia — wierność żony jako dopełnienie heroizmu Odyseusza i wzór cnoty małżeńskiej w kulturze antycznej (1 pkt). Maks. 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Józef nie oskarża braci, choć to oni go sprzedali. Mówi, że to Bóg posłał go przed nimi do Egiptu, aby mogli przeżyć lata głodu – ich zły czyn stał się częścią planu ocalenia. Dlatego przyjmuje postawę przebaczenia: każe im się nie martwić, obejmuje ich i zaprasza do Egiptu.
Punktacja: 1 pkt – interpretacja: Józef widzi w swoich losach plan Boga – dzięki temu, że znalazł się w Egipcie, mógł ocalić rodzinę przed głodem. 1 pkt – postawa: przebacza braciom, nie mści się, uspokaja ich (zło, które uczynili, Bóg obrócił w dobro).

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Zapytani przez Boga ludzie nie przyznają się do winy, tylko ją przerzucają: mężczyzna mówi, że owoc dała mu niewiasta, którą Bóg postawił przy nim — obwinia więc i ją, i samego Boga. Niewiasta z kolei zrzuca winę na węża. Dialog pokazuje, że człowiek po grzechu ucieka od odpowiedzialności i szuka winnych wokół siebie, a zerwanie z Bogiem od razu psuje też relację między mężczyzną a kobietą.
Punktacja: Mechanizm: przerzucanie winy — mężczyzna obwinia niewiastę (a pośrednio Boga, który ją dał), niewiasta obwinia węża; nikt nie przyznaje się do winy (1 pkt). Wniosek: człowiek po grzechu ucieka od odpowiedzialności, a wina niszczy więź między ludźmi i z Bogiem (1 pkt).

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Herbert przedstawia mit o Minotaurze jako rzekomo „prawdziwą historię" zapisaną w nieodczytanym piśmie linearnym A i w ten sposób go demitologizuje. Minotaur nie jest tu potworem z ciałem człowieka i głową byka, lecz „autentycznym synem króla Minosa i Pasifae", który urodził się z nienormalnie dużą głową i wyrósł na „matołka". Wersję o potworze narrator nazywa „późniejszymi plotkami". Labirynt nie jest więzieniem, tylko dziełem „architektury pedagogicznej" Dedala: system korytarzy miał nauczyć księcia „zasad poprawnego myślenia". Kiedy nauka zawodzi, król Minos postanawia „pozbyć się zakały rodu" i sprowadza z Grecji „zręcznego mordercę Tezeusza". W ten sposób Herbert odwraca wartościowanie z mitu: Minotaur staje się bezbronną ofiarą władzy i racji rodu (także kapłani odrzucają go ze względu na autorytet religii), a Tezeusz z bohatera zmienia się w płatnego zabójcę. Ironiczna puenta mówi o mądrości, która dopiero w oczach martwego Minotaura „kiełkować zaczęła" – mądrości, „jaką zwykło zsyłać doświadczenie". Pełną odpowiedź tworzą dwa elementy: nazwanie mechanizmu (demitologizacja, racjonalizacja i ironia, odwrócenie ról ofiary i bohatera) oraz wskazanie sensu tej nowej wersji: krytyki władzy, okrucieństwa wobec słabszych i fałszywego heroizmu. Samo streszczenie nie wystarczy.

Skala ocen (orientacyjna, 24 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	22–24 pkt
dobry (4)	18–21 pkt
dostateczny (3)	12–17 pkt
dopuszczający (2)	8–11 pkt
niedostateczny (1)	0–7 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/starozytnosc**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.